

1.3. APSTĀDĪJUMU UN LABIEKĀRTOJUMA ATTĪSTĪBAS KONCEPCIJA

Torņakalna administratīvais centrs būs viena no Rīgas aktīvākajām vietām. Ņemot vērā teritorijas mērogu un novietojumu pilsētā, tās nozīmi un funkcionalitāti, jāizstrādā apstādījumu un labiekārtojuma koncepcija, galvenokārt uzsvērot ielu apstādījumus, kuri ir daļa no teritorijas publiskās ārtelpas.

Ņemot vērā apkārt esošos parkus - Uzvaras parku, Arkādija parku un Māras dīķa teritoriju, svarīgi to integrēt apkārtējās teritorijas zaļajā struktūrā, veidot kā daļu no tās.

Ielas ir daļa no publiskās telpas, līdz ar to tai ir jābūt pieejamai un atraktīvai. Viens no svarīgākajiem ielas publiskās telpas elementiem ir koki.

Ielu koki ir svarīga pilsētas sastāvdaļa, tā ir pilsētas vērtība un pilsētas ainavas struktūras pamatelementiem, ieņemot tajā noteicošu lomu un unikālu raksturu, tai pašā laikā esot arī daļa no pilsētas estētiskās kvalitātes veidotājiem. Šī koncepcija nosaka ielu apstādījumu struktūru telpā un labiekārtojuma elementus publiskās telpas kvalitātes palielināšanai.

Pilsētas apstādījumiem ir liela sociālā, ekonomiskā un vides nozīme, līdz ar to ir liela nozīme šādu teritoriju plānošanā. Lai spēcīnātu ielu ainavu un pilsētas vajadzības, augi ir jāstāda un tiem ir jābūt vienam no galvenajiem elementiem šajās ielās.

Teritorijas ieguvumi no šīs apstādījumu koncepcijas būs:

- palielinās pilsētvides kvalitāti;
- palielinās kājāmgājēju un riteņbraucēju daudzumu, jo ielas būs atraktīvākas un drošākas gājējiem un riteņbraucējiem;
- palielinās vides daudzveidību;
- mazinās piesārņojumu;
- radīs jaunu publisko telpu un būs daļa no Pārdaugavas zaļās struktūras.

Apstādījumu izvēle balstīta uz koncepciju „Īstais koks, Īstajā vietā”, ņemot vērā šai apkārtni raksturīgos, vides un augšanas apstākļiem piemērotākos kokus, kā arī ņemot vērā estētiskos un funkcionālos faktorus.

Koncepcija paredz ielu apstādījumus, to nozīmi pilsētvidē:

1) sociālās vērtības:

- izdaiļo un mazina ielu un ēku kontrastu;
- veido raksturu un vietas nozīmi;
- nodala un piesaista skatus un veido vertikālo dimensiju;
- rada ēnu;
- uzsver laika un gadalaika maiņas;
- mazina satiksmes ietekmi un uzlabo sabiedrības drošību;
- veido ielas kājāmgājējiem draudzīgākas un uzlabos jaunās teritorijas iedzīvotāju veselību;
- rada/nodrošina maņu sajūtas: krāsu, formu, kustību, faktūru, skaņas un smaržas..

2) vides vērtības:

- samazina CO₂;
- palielina bioloģisko daudzveidību pilsētā;
- samazina vēja ātrumu;
- uzlabo mikroklimatu;
- ražo O₂;
- u.c..

3) ekonomiskās vērtības:

- palielina īpašuma vērtību;
- samazina enerģijas izdevumus;
- palielina gājēju skaitu un samazinās mašīnu izmantošanu;
- piesaista pircējus un publiskās telpas lietotājus;
- u.c.

Apstādījumu koncepcijas mērķis ir palielināt jaunās teritorijas estētisko un vides kvalitāti, uzlabojot ielu arhitektūru, piešķirot tām raksturu, identitāti un saikni ar apkārtni. Tai pašā laikā nodrošinot vajadzīgās funkcijas.

Apstādījumu koncepcija paredz ielu stādījumus plānotajās ielās, ņemot vērā ielu platumus, sabiedriskā transporta un veloceļu joslas, kā arī apbūvi, kuras pirmais stāvs nosaka ielas papildfunkcijas. Administratīvā centra teritorijas apstādījumi veido saikni ar ārpus detālplānojuma teritorijas zaļo struktūru, tādā veidā to integrējot Torņakalna teritorijā.

Teritorijā tiek integrēti galvenokārt šai apkārtnē raksturīgie augi, koncepcija – no vispārīgā uz konkrēto. Risinājumā piedāvājot izmantot jau apkārtējās teritorijās, parkos, esošos augus.

Lai palielinātu vizuālo vides uztveri, veidotu cilvēka, arhitektūras un ielu savstarpējo proporciju, augi dalīti pa līmeņiem pēc to augstuma, tādā veidā pievēršot uzmanību arī teritoriju dominantēm un cilvēka un arhitektūras proporcijai un uztverei. Ņemot vērā, ka lielākā daļai ēku, pirmais stāvos plānota mazumtirdzniecība un atpūtas un izklaides vietas, tad liela nozīme ir telpai pie šīm ēkām. Ielu apstādījumi veidos to cilvēkam patīkamu un mērogiem atbilstošu, kas palielinās telpas izmantošanas daudzfunkcionalitāti un mainīs kopējo mikroklimatu.

Apstādījumi izvēlēti ņemot vērā apstākļus, klimatu, vietu, to funkciju telpā, ēku augstumu, maiņu gadalaikos un piemērotību pilsētvidei. Ņemot vērā iepriekšējos faktoros augi tiek dalīti 5 līmeņos.:

0. līmenis (atstāta vietai raksturīgā zemsedze);

1. līmenis (augi līdz 0.5 m);

2. līmenis (0.5 m līdz 1.5 m);

3. līmenis (1.5 m līdz 6 m);

4. līmenis (augi augstāki par 6 m);

Plānotā teritorija tiek dalīta vairākās daļās, visvairāk akcentējot gājēju promenādi. Apstādījumi un teritorijas labiekārtojums ir nepieciešams publisko ēku un universitātes ēku pagalmiem (skatīt apstādījumu koncepcijas karti). Svarīgi ir veidot caurstaigājamus kvartālus, kas ir daļa no zaļās struktūras. Tajos augi var tik izvietoti kastēs, vai tajos ir 3. līmeņa koki.

Augu līmeņu dalījums izvēlēts ņemot vērā plānoto ēku augstumus. Maksimālais plānotais ēku augstums svārstās no 26 līdz 45 m augstumam (stāvu skaits svārstās no 4-9 stāvi), tad atbilstoši tam tiek izvēlēti apstādījumu augstumi un ietvju platumi. Apstādījumu koncepciju ietekmē arī krītošās ēnas un debespušu virziens, ir svarīgi radīt ēnu tur, kur tā ir nepieciešama, samazināt ietvju un ēku sakaršanu vasaras mēnešos. Dekoratīvi ielu stādījumi būs daļa no ēku vertikālās dimensijas.

Teritorijā paredzēti: ielu, pagalmu, dzelzceļa uzbēruma nogāzes un laukumu apstādījumi, kā arī paredz tos Latvijas universitātes jaunveidojamās publiskās ārtelpas teritorijā un bij. Kobronskanstes cietokšņa fragmentā, veidojot jaunu vietas identitāti.

1.3.1. IELU APSTĀDĪJUMI

Ielas Torņakalna administratīvā centra teritorijā ir daļa no publiskās telpas. Tās organizē transporta, cilvēku un velobraucēju plūsmu teritorijā un nodrošina saikni ar apkārtni. Apstādījumi ielās plānoti atbilstoši to funkcijām, nozīmei, platumam un debespušu virzieniem. Galvenie ielu apstādījumu un labiekārtojuma koncepcijas principi:

- 1) cilvēks (arī cilvēks ar īpašām vajadzībām)/ riteņbraucējs galvenais šīs teritorijas lietotājs;
- 2) integrēt ielas apkārējās teritorijas zaļajā struktūrā;
- 3) teritorijā esošie ūdeņi ir publiski pieejami;
- 4) saglabāt O.Vācieša un Vilkalnes ielas koku alejas;
- 5) saglabāt valsts un vietējās nozīmes dižkokus;
- 6) saglabāt esošos kokus tur, kur tas ir iespējams;
- 7) organizēt draudzīgu vidi cilvēkiem ar īpašām vajadzībām;
- 8) apstādījumus veidot līmeņos, līniju grupās pa 5-7 koki vai krūmi;
- 9) nodalīt automašīnu, velobraucēju un gājēju plūsmas ar apstādījumiem, kur tas ir iespējams;
- 10) apstādījumi proporcijas veidot atbilstošas ēku un cilvēku proporcijām;
- 11) veidot apbūves „kabatas” – vienas ielas visas ēkas nav uz vienas būvlaides;
- 12) apstādījumus veidot viegli kopjamus un piemērotus pilsētvidei.

Uz galvenajām ielām ir plānoti 3. un 4. līmeņa augi, lai mīkstinātu cilvēka un ēku proporciju. Koku un krūmu stādījumu mērķis nav veidot alejas, bet veidot stādījumus nelielās līniju grupās. Augi līniju grupās viens no otra stādāmi vismaz vainagu platuma attālumā. Ielu apstādījumi daļai ēku veidotu zaļu fasādi, daļai tās būtu atvērtas, tādā veidā veidojot atraktīvu to vietējam iedzīvotājam un detālpilnojuma teritorijas apmeklētājiem.

Piedāvāto apstādījumu dalījums pa līmeņiem.

0.līmenis: esošais apaugums, vietai raksturīgie zemsedzes augi;

1.(līdz 0.5 m): ziemcietes, zāļveida ziemcietes: *Festuca*, *Phalaris*.

2. līmenis (0.5 - 1.5 m):

- *Pentaphylloides (klinšrozītes)*. 0.3–1.2 m augsti un 1-1.2 m plati vasaras krūmi. Ziemcietīgi, vidēji ātraudzīgi, izturīgi pret dūmgāzēm, līdz ar to piemēroti pilsētas apstādījumiem. Saulmīļi. Bagātīgi un ilgi zied. Zied no VI-VIII. Ziedi dažādi: balti, dzeltenī, rozā, persikrozā, oranžsarkani. Lapas zaļas vai pelēkzaļas.
- *Philadelphus lemoinei 'Erectus'* (Lemāna filadelfa šķirne). 1.5 m augsti, 1.2 m plati krūmi. Zied no jūnija līdz jūlija sākumam. Ziedi balti, ar zemeņu smaržu. Kompakts, noapaļots krūms.

3. līmenis (1.5-6m):

- *Acer platanoides 'Globosum'* (parastā kļava). 5m augsts un 4m plats koks. Ziedi čemurveida. Zied V. Forma ļoti dekoratīva, vainags lodveida, blīvs, lapas plaukstot sarkanbrūnas. Rudenī krāsojas skaistos dzeltenos toņos. Ieteicams stādīt pilsētu apstādījumos. Labi aug gan saulē, gan pusēnā un ēnā.

- *Crataegus laevigata* (divirbuļu vilkābele) 4 m augsts un 2 m plats koks. Ar lodveida vainagu. Zied V-VI, ziedi karmīnrozā, pildīti, dekoratīvi, lapas zaļas, robotas. Augļi brūngansarkani. Piemērots ielu apstādījumiem.
- *Malus 'Profusion* (ābele)'. 4,5-6 m augsts koks, 4-5 m plats. Ar stāvu noapaļotu formu. Bagātīgi, smaržīgi, purpursarkani līdz purpur-rozā ziedi. Zied maijā. Labi pretojās slimībām. Augļi sarkani. Lapas pavasarī tumši brūnsarkanas, vēlāk zaļas ar brūnu tonējumu. Ātri augošs koks. Skatīt 29. attēlu.
- *Sorbus 'Granatnaja'* (parastais pīlādzis, šķirne). 2-4 m augsts un 3 m plats koks. Zied V, ziedi balti, vairogveida.. Augļi oranžsarkani, spilgti sarkani, uzturā lietojami. Lapas tumši zaļas, spīdīgas, veselas. Augšanas forma ieapaļa. Aug saulē un pusēnā

29.attēls. *Malus*
'Profusion'(ābele).

Foto L.Hrisanfova

- *Syringa* (ceriņi). Vasarzaļi krūmi, mēdz būt arī koki. Aug labās, barības vielām bagātās augsnēs, vienkārši, gaismas prasīgi, sausumizturīgi. Šķirnēm dažāds ziedēšanas laiks, krāsu toņi, vienkārši un pildīti ziedi. (Skatīt 30.attēlu).

30.attēls. *Syringa* (ceriņi)

Foto L.Hrisanfova

4. līmenis (6 m un vairāk):

- *Acer campestre* (lauku kļava). 6-10 m augsts un 3 m plats koks, parasti zied V. Labi aug gan saulē, gan pusēnā un ēnā. Sausumizturīga, ēncietīga. Lapas zaļas, rudenī dzeltenos toņos. Lapojuma forma ovāla līdz ieapaļa. Pacieš pilsētas apstākļus. Ieteicams stādīt ielu apstādījumos, parkos.
- *Acer saccharinum* 'Wieri' (sudraba kļavas šķirne). 15-20 m augsts, 6-8 m plats koks. Aug gan saulē, gan ēnā. Lapas plaukstot bronzas, vēlāk gaiši zaļas, rudenī dzeltenīgas. Ziedi ķekarveida skarās no IV-V. Piemērota pilsētas apstākļiem. Ātri augoša. Ieteicams stādīt ielu apstādījumos, parkos, grupās
- *Aesculus x hybrida* (hibrīdā zirgkastaņa). 15 m augsts un 8 m plats koks. Vainags apaļš, izplests. Ziedi avensārti, zied V-VI. Lapojums zaļš. Vidēji ātraudzīgi. Piemērots ielu stādījumos. Saulmīļi. Skatīt 31. attēlu.

31.attēls. *Aesculus x hybrida*

Foto L.Hrisanfova

- *Corylus colurna* (kokveida lazda). 7-10 m augsts un 3-6 m plats vasarzaļš koks. Samērā ēncietīgs. Dekoratīva pelēka, dziļi saplaisājoša, bieza miza, kas atlobās plāksnēm. Zari ar korķa mizu.

- *Carpinus betulus* (parastais skābardis) 15m augsts un 4 m plats koks. Ar ovāli ieapaļu blīvu vainagu. Lapojums zaļš, labi padodas vainaga veidošanai. Pacieš noēnojumu, vidēji ātraudzīgs un augsnes mazprasīgs.
- *Quercus robur* 'Fastigiata' (piramidālais ozols). 15-20 m augsts un 3-4 m plats koks. Gaismas prasīgi koki. Vainags šauri konisks, palojums zaļš. Skatīt 32.attēlu.

32.attēls. *Quercus robur* 'Fastigiata' (piramidālais ozol)

Avots: <http://www.kolibrikertszet.hu/diszfak.mo>

- *Tilia x euchlora* (Krimas liepa). 15 m augsts un 6 m plats koks. Veido olveida vainagu. Ziedi dzeltenīgi, zied VII. Lapojums spožs, tumši zaļš, rudenī spilgti dzeltens. Piemērota pilsētu apstādījumiem. Skatīt 33.attēlu.

33.attēls. *Tilia x euchlora* (Krimas liepa)

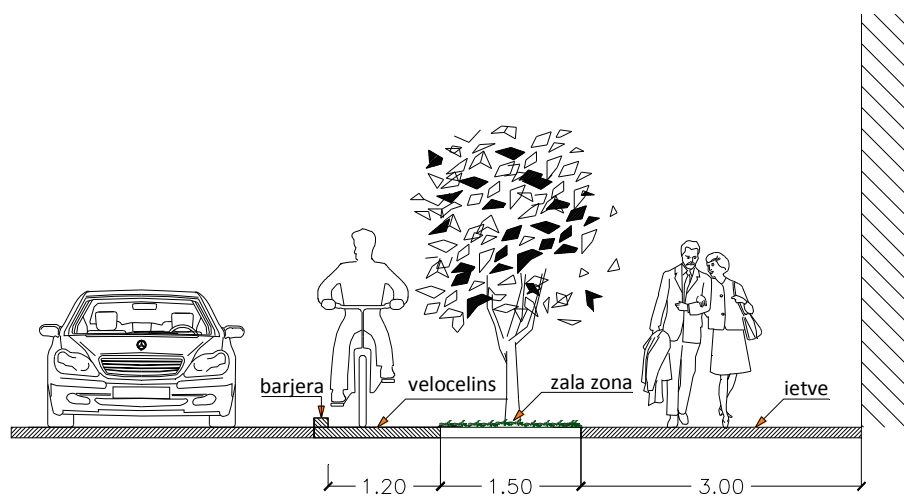
Foto L.Hrisanfova

Mērķis - dažāda augstuma, formas un skaita koku un krūmu grupas, kuras veidos ielu teritorijas apstādījumu struktūru, pildot dažādas funkcijas ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās, piemēram, buferjosla, norobežos dzīvojamo zonu, universitātes teritoriju no lielās mašīnu plūsmas trokšņa un dūmgāzēm, atdalīs gājēju zonu no riteņbraucējiem, radot drošu vidi visiem ielas lietotājiem: gājējam, riteņbraucējam un autovadītājam.

Viens no būtiskākajiem teritorijas labiekārtojuma elementiem ir veloceliņš, kas arī būtiski ietekmē ielu apstādījumus un kustību tajās. Tiek piedāvāti trīs dažādi pamatvarianti ielu apstādījumiem, ņemot vērā gājēju un velobraucēju izvietojumu attiecībā vienam pret otru, automašīnu joslām un ēkām.

Veloceliņa izvietojuma varianti:

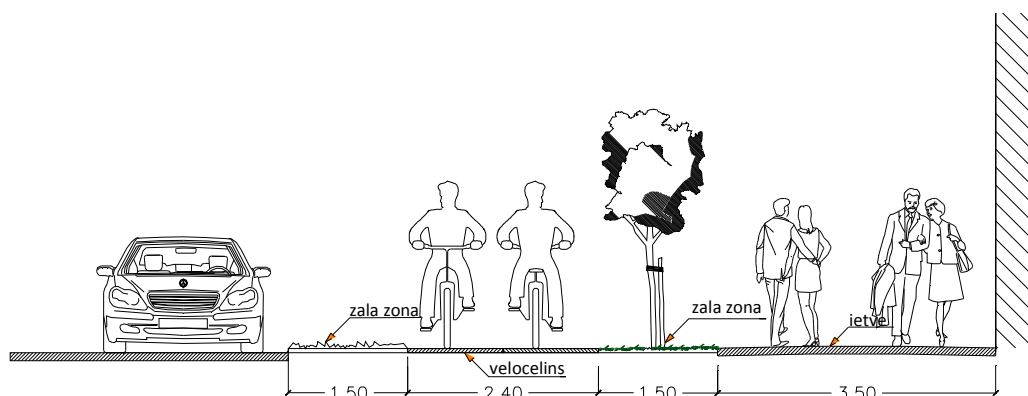
1. Daļētais veloceliņš. Veloceliņa josla veidota uz brauktuves. (skatīt 34.attēlu);
2. Veloceliņš. Pilnīgi atdalīts no pārējām plūsmām. Lieto tikai riteņbraucēji (skatīt 35.attēlu);
3. Veloceliņa josla. Veidota atsevišķa marķēta josla uz ietves daļas (skatīt 36.attēlu).

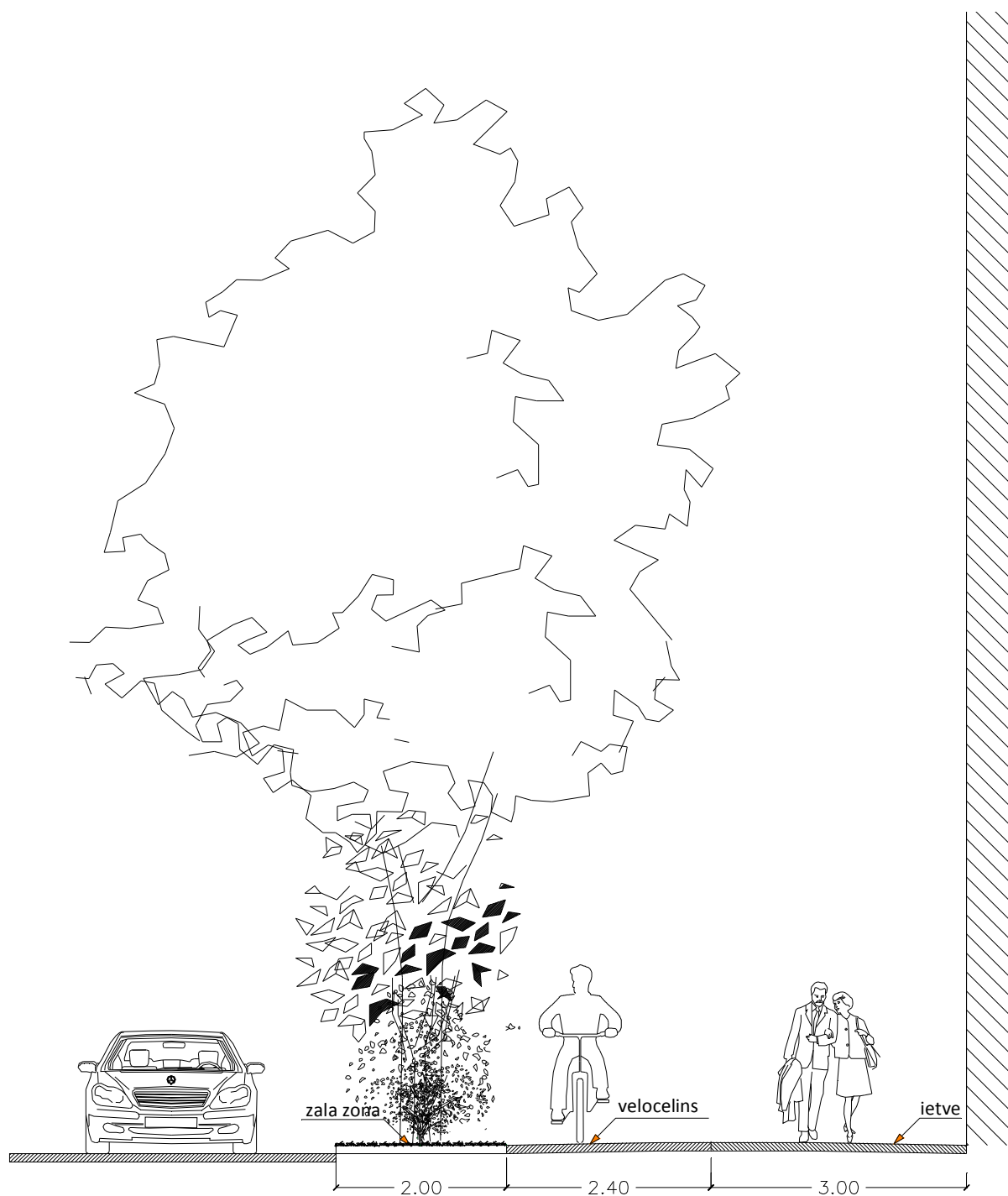
VARIANTS I

34.attēls. Veloceliņš izvietots blakus brauktuvei

35.attēls. Atdalītais veloceliņš

VARIANTS II

VARIANTS III

36.attēls. Veloceliņa josla

Izvēloties vienu no variantiem jāņem vērā sekojoši faktori: riteņbraucēju satiksmes izraisītāji, rekreācijas un izklaides ērtības, teritorija, vieta un negatīvie faktori, līdz ar to koncepcija uz katras ielas paredz dažādus apstādījumus. Koku maksimālais augstums nav paredzēts lielāks par 15 m. Tas atkarīgs no ielu platuma un ēku augstuma. Ielās ar lielāku transportu plūsmu un augstākām ēkām ir paredzēti 15 m augsti koki, piemēram, Vienības gatves posmā paredzēts *Aesculus hippocastanum* (parastā zirgkastaņa), 15 m augsts koks.

1.3.2. MĀRUPĪTE

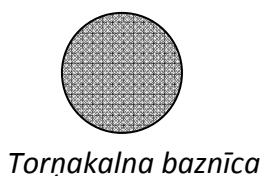
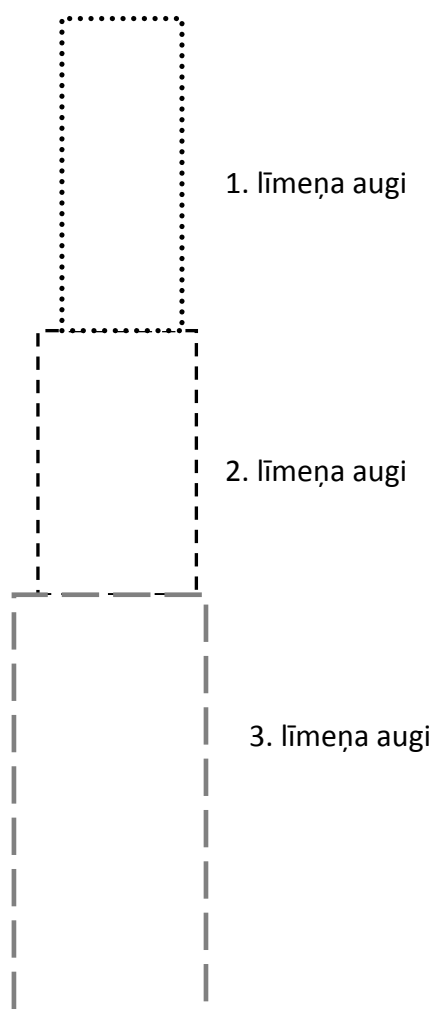
Apstādījumu un labiekārtojuma koncepcija paredz saglabāt esošo koku aleju un apstādījumu joslu gar Mārupīti, un esošo Ojāra Vācieša ielas daļu labiekārtot kā gājēju ielu ar tai paralēlu veloceliņu (skatīt 37. attēlu). Uz Ojāra Vācieša ielas paredzēts veloceliņa izvietojuma 3. variants (skatīt 36.attēlu), kur veloceliņš ir markēta josla uz gājēju ietves daļas. Esošais ceļa platums ļauj tajā izvietot veloceliņa joslas abos virzienos.

Lai veidotu vienu no pilsētas vērtībām Mārupīti publiski pieejamu, tiek paredzētas terasveida laipas uz pāļiem, lai teritorijas lietotājiem būtu labiekārtota pieeja pie Mārupītes. Gar to malām paredzētas margas, kas radīs drošāk tās izmantošanu. Tās paredzētas no koka, līdz ar to iekļautos Mārupītes kopējā ainavā. Laipas jāveido tik lielas, lai uz tām brīvi var pārvietoties un apgriezties cilvēki ratiņkrēslos. Gadījumā, ja kāda no esošajām liepām drošības vai citu apsvērumu dēļ tiek nozāģēta, tad konsultējoties ar pilsētas dārznieku tā vai tās ir jāatjauno, stādot vietā jaunu liepu. Svarīgi ir saglabāt vēsturiski veidojušos aleju arī turpmāk. Teritoriju apsaimniekojot ziemā ielu bārstīšanā neizmantot maisījumus, kuros ir sāls, jo tas bojā koku sakņu sistēmu un mazina koku mūža ilgumu, veicina to nokalšanu un slimību attīstību.

37.attēls. Liepu aleja ar gājēju ceļu un veloceliņu – Ojāra Vācieša ielas daļa gar Mārupīti.

1.3.3. GĀJĒJU PROMENĀDE

Kā viena no teritorijas lielākām vērtībām nākotnē ir plānotā gājēju promenāde. Ņemot vērā to, ka tiek saglabāts viens sliežu ceļš, tad būtiski ir to iekļaut kopējā apstādījumu koncepcijā, paredzot saglabāt 0. līmeņa augus, tas ir esošo apaugumu. Sliežu ceļam raksturīgo biotopu ar tam raksturīgām **augu sabiedrībām**. Sliežu ceļu paredzēts izmantot tam raksturīgajām funkcijām, bet vienlaikus tas būs atraktīvs elements, gan uz promenādes, gan plānotajā laukumā.

Ņemot vērā, ka gājēju promenādes centrālā ass vērsta uz Torņakalna baznīcu, tad apstādījumi ir veidoti tā, lai akcentētu šo virzienu. Gājēju ielas sākumā paredzēti 1. līmeņa apstādījumi pakāpeniski pārejot uz 2. līmeņa un 3. līmeņa apstādījumiem. Mērķis, lai koku lapojums neaizsegtu šo ainavas dominanti ieejot jaunajā administratīvā centrā no Uzvaras bulvāra. Gājēju iela noslēdzas ielu krustojumā, saglabājot galveno asi un sliežu ceļu pārtop par vienu no teritorijas transporta tīkla daļu. Šajā posmā līdz Ojāra Vācieša ielai koncepcija paredz 4. līmeņa apstādījumus, turpinot akcentēt uz Torņakalna baznīcu vērsto asi

Dažāda augstuma koki mazinās vēja plūsmas, vasarā saules tveici un palielinās bioloģisko daudzveidību teritorijā. Izvēlēti dažādi krūmi un koki (skatīt iepriekš), ar dažādu ziedēšanas periodu un lapu krāsu.

Dažādi koku un krūmu augstumi veido dažādu augstumu ielas siluetu (skatīt 38.attēlu).

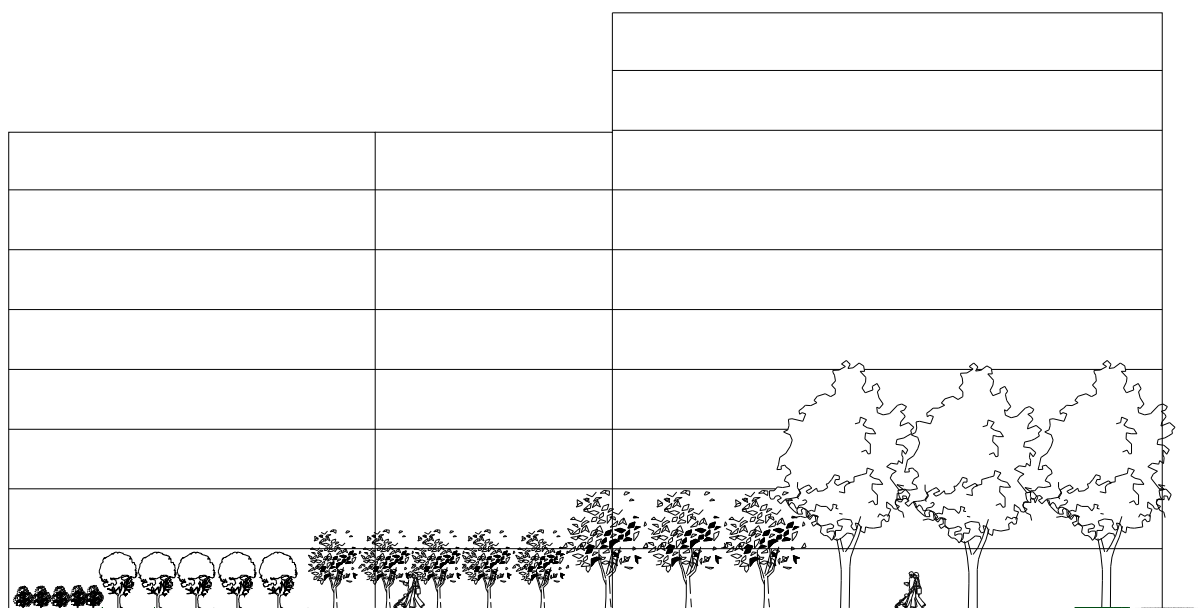
38.attēls.

Koku stādījumi veidoti līniju grupās pa 5 un vairāk. Mērķis - neveidot vienveidīgu aleju. Katra grupa ir

no vienas šķirnes un augstuma koki. Var būt kombinētās grupas, bet ievērojot iepriekš minēto augstumu un šķirni, ka tām jābūt viena otrai līdzās. Tādā veidā tiek panākta augu vienmērīgā pāreja.

Ceriņu grupa var sastāvēt arī no dažādu krāsu ceriņiem, bet tiem pēc struktūras ir jābūt vienādiem. Ceriņi ir jāveido kā koki, jo krūmi rada lielāku noslēgtības un nedrošības sajūtu uz ielām. Katra augu grupa veido citu struktūru, to lapojuma, ziedu un zaru struktūra un izmaiņas gadalaikos ir dažādas. Koku struktūra mainās pa ielas posmiem un gadalaikiem, veidojot ritmiskas pārejas ar dažādu struktūru.

Kokus ir paredzēts stādīt gan atsevišķā izveidotā joslā ar zālienu, kā arī bruģī, nodrošinot tam 1,5 m rādiusā nenobruģētu laukumu, lai nenoslogotu sakņu sistēmu. Vēlams stādīt jau vismaz 2 m augstus kokus. Apstādījumi nav plānoti vienā līnijā, bet gan ar nobīdi, lai veidotu dažādas telpas un ielas struktūru. Gājēju promenādes ir izmantots otrā tipa veloceliņš (skatīt 35. attēlu), veidots kā atsevišķa josla, līdz ar to apstādījumiem ir arī nodalošās joslas funkcijas.

39.attēls. Apstādījumu vertikālais dalījums.

40.attēls. Apstādījumu un labiekārtojuma koncepcija gājēju promenādei.

Viens no galvenajiem principiem ir neveidot ēkas vienā līnijā, svarīgi, lai tās veido nelielas kabatas, radot dažādas telpas, vietas apstādījumiem un ielas aktivitātēm. Viens no šo kabatu izmantošanas veidiem varētu būt priekšdārzi, ielas kafejnīcas, kas veidos citu ielas sociālo mikroklimatu. Iela ir veidota pietiekoši plata, lai tajā notiktu dažādas aktivitātes: vasaras kafejnīcas, nelieli tirdziņi un izstādes.

Uz gājēju promenādes ir paredzēts izvietot solus, daļu no tiem vērstu pret sauli un daļu novietota koku paēnā, sniedzot cilvēkiem iespēju izvēlēties. Soli izvietojums ir atkarīgs arī no ēku funkcijām, ēku pirmā stāva izmantošanas. Blakus soliem ir izvietotas atkritumu urnas. Solu izvietojuma iespējamās vietas skatīt shēmā.

Lai veidotu interesantu ielas labiekārtojumu, liela nozīme ir ielas segumam. Promenādē nepieciešams izmantot dažāda veida un krāsu bruģakmeni un granītu. Veloceliņa iesegums – bruģis, kas ar krāsu toni atšķiras no gājēju ietves, līdz ar to skaidri iezīmējot veloceliņa joslas. Uz veloceliņa ir jābūt marķētam joslu virzienam. Gājēju promenādes sākumā un beigās ir jābūt uzstādītām norādījuma zīmēm, ka attiecīgās joslas ir paredzētas riteņbraucējiem. Otrs variants ir veidot veloceliņu promenādē no grants seguma, grants segums harmoniski piekļautos blakus esošajai sliežu ceļa joslai. Pie mazumtirdzniecības vietām un dažādām pakalpojumu iestādēm jābūt izvietotiem velo-statiņiem.

Gājēju ielas apgaismojumam labiekārtojuma koncepcija ļauj izmantot dažāda veida apgaismojumus. Lai veidotu gājēju ielu atraktīvu arī tumšajā dienas laikā, izgaismo koku stumbrus, izmantojot dažādus ainavas izgaismošanas efektus un dažādos leņķos krītošas gaismas. Gājēju promenādē gaismas stabiem nevajadzētu būt augstākiem par 5 m. Lai panāktu dažādus apgaismojuma efektus un vienlaicīgi veidotu atraktīvāku iesegumu, koncepcija paredz ielas segumā iebūvētu apgaismojumu. Nozīme ir ēku izgaismojumam un ēku pirmā stāva funkcijām, kas jāņem vērā veidojot apgaismojumu teritorijai.

1.3.4. LAUKUMI

Daļu no teritorijas publiskās ārtelpas veidos laukumi - publiskās telpas mezgla punkti: Muzeja laukums un Akmeņu laukums (attēls nr.42). To loma teritorijas identitātes veidošanā un tās saglabāšanā ir fundamentāla. To savstarpējais novietojums telpā, sinerģija tikai palielina šīs teritorijas publiskās ārtelpas kvalitāti. Laukumi ir savstarpēji saistīti, tie ir teritorijas aktivitāšu centrs, saikne ar pārējo teritorijas daļu, apkārtējām teritorijām un pagātni. Laukumi veidoti saglabājot un akcentējot pašlaik šajā vietā raksturīgos elementus: vēsturiskās ēkas, vecos kokus, bruģakmeni un dzelzceļa sliedes. Šo elementu saglabāšana ir veids, kā nezaudēt vietas identitāti tās transformācijas procesā. Kā viens no laukumu plānošanas principiem - laukumi pieejams cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, līdz ar to izvairoties no augstuma maiņām, kā arī izmantojot dažādus segumus.

MUZEJA LAUKUMS

Šis laukums ir teritorijas vārti, atvērta Uzvaras bulvārim pieguļoša laukuma mala, bet tai pašā laikā plānojot saglabāta sajūta, ka tā ir vieta ārpus pilsētas bulvāra drūzmas. Laukumu plānojot, saglabātas dzelzceļa sliedes, to struktūra, kā arī pašlaik esošā romantiskā gaisotne, kas veidota izmantojot soliņus, bruģējumu un atkritumu urnas. Liela nozīme ir dabiskajam apauguma saglabāšanai, kas ir starp esošajām sliedēm. Tas rada vietai citu raksturu un struktūru, kas nav nekur citur Rīgā pamanāma (skatīt attēlu nr. 41).

41.attēls. Saglabājamās dzelzceļa sliedes ar visiem tās elementiem. Foto. L.Hrisanfova 20

42.attēls Muzeja laukuma, Kobronskanstes sānielas un Akmeņu laukuma labiekārtojuma skice.

Laukumam plānotas divas asis – virzieni. Viens akcentē gājēju promenādes galā redzamo Torņakalna baznīcu, otrs – Akmens laukuma esamību. Tas tiek panākts ar gaismas objektiem laukuma segumā, seguma rakstu un virzienu. Dažāda seguma izmantošana rada laukuma telpas uztveres maiņu, publiskās telpas mainību horizontālā un vertikālā dimensijā. Laukumā veiksmīgi tiek integrētas tramvaja sliedes. Ir saglabātas vēsturiskās ēkas un vecie koki, kas veido saikni ar teritorijas attīstību, līdz ar to mīkstinot jaunās (detālplānojuma) teritorija robežu ar apkārtnējo teritoriju. Ņemot vērā laukuma lielumu un sabiedrisko objektu izvietojumu, ēku augstumu un proporcijas attiecībā pret laukumiem, ir plānoti stādījumi. Tie veido buferzonu starp Uzvaras bulvāri un laukumu, daļēji noslēdz telpu un papildina laukuma vertikālo struktūru. Cilvēkiem radīta iespēja pulcēties koku paēnā, apsēžoties un nedaudz paceltajām zaļajām teritorijām.

43., 44.attēls Muzeja laukuma labiekārtojuma vizualizācijas – skats no Uzvaras bulvāra.

Muzeja laukumu ar Akmens laukumu savieno Kobronskanstes sāniela, kuras virziens tiek iestrādāts laukuma horizontālajā struktūrā, tādā veidā uzsverot šo laukumu savstarpējās saiknes nozīmi kopējā publisko telpu kontekstā.

AKMENU LAUKUMS un Kobronskanstes sāniela

Kobronskanstes sānielā paredzēt izvietot konteinerstādījumus. Konteineros izvietotie apstādījumi: *Pentaphylloides* (*klinšrozītes*) un *Sorbus 'Granatnaja'* (*parastais pīlādzis, šķirne*). Tie veidoti tā, lai uz to malām būtu iespēja sēdēt. Izvēlēti trīs dažāda veida segumi ielas struktūras veidošanai. Ielas apgaismojums sānielā un Akmeņu laukumā ir vienāds. Kobronskanstes sānielas horizontālā dimensija veido kompozīcijas saikni ar Muzeja laukumu, bet vertikālā (lampas, konteineru stādījumi) ar Akmeņu laukumu.

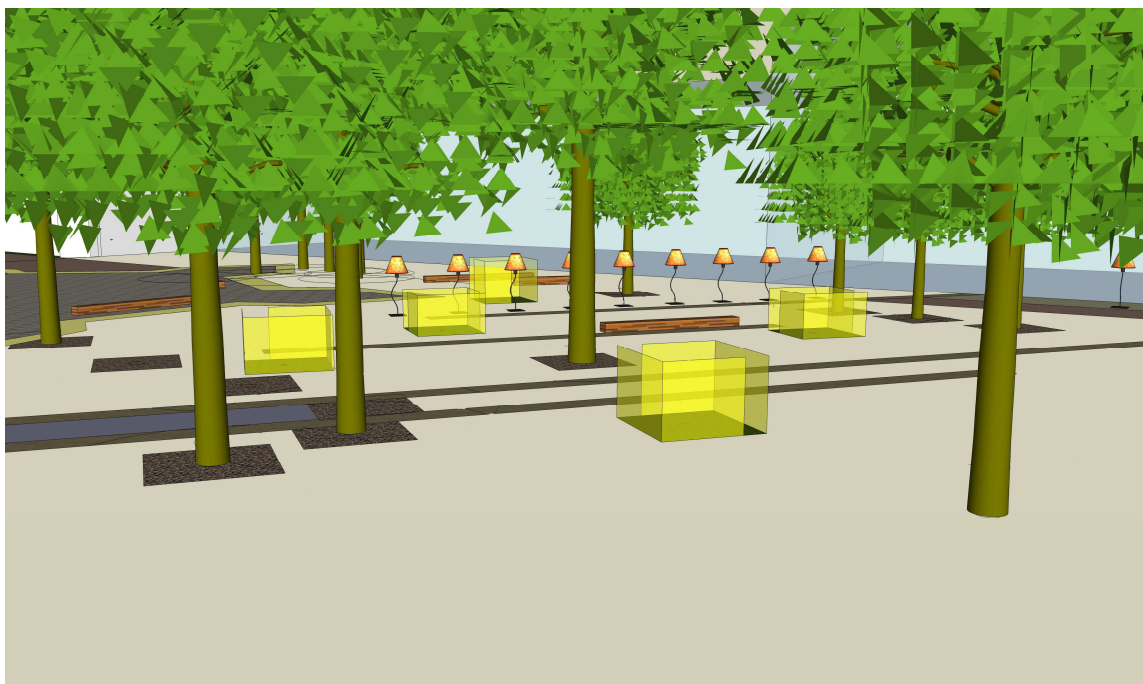
Ņemot vērā, ka kādreizējā Akmeņu laukuma apkārtnē ir bijusi daļa no Kobronskanstes nocietinājumu sistēmas, tad plānots ir to atspoguļot laukuma segumā. Tā formu interpretāciju ar gaismas elementiem iestrādāt segumā, kur tas nolasīsies vakara tumšajās stundās, veidojot gaismas sienu.

Laukuma pamatelementi ir vecās ēkas, vecie koki (plānots saglabāt visus esošos kokus, izņemot bērzu) un bruģis. Saglabāti tiek arī dižkoki (pīlādži) kā dabas pieminekļi, kuri harmoniski iekļaujas laukuma struktūrā. Akmeņu laukuma identitāti veido pirmīt nosauktie elementi. Akmeņu laukums ir noslēgta telpa ar savu mikroklimatu. Telpā esošie elementi mijiedarbojas, pastāvēs līdzās, papildinot telpas raksturu un izjūtu. Laukumā plānotas vairākas mazas noslēgtas telpas, kas ir daļa no laukuma gaismas spēles (skatīt attēlu nr.43; 44). Šīs noslēgtas telpu sienas redzētas no organiskā stikla, telpas pamatu veido zāliens ar tajā iebūvētu apgaismojumu, līdz ar tumšajā laikā veidojot ansambli ar Kobronskanstes nocietinājuma imitāciju. Šīs telpas rada iespēju cilvēkiem nošķirties no apkārtējiem, pavadīt pusdienlaiku kolēģu vai draugu lokā, kā arī divvientulībā.

Lai panāktu laukuma horizontālās plaknes dažādību un telpas raksturu plānots izmantots šādus materiālus: koku, akmens bruģa segumu (saglabāt to, kur tas ir iespējams, arī sānielās), organisko stiklu, betona bruģi un granītu. Koka brusu segums izmantots, lai veidotu saikni ar sliežu ceļa koka brusām. Apgaismojums plānots kā ritmisks retro stila elements, kas sakārtots līnijās vienādā solī viens no otra. Ir svarīgi saglabāt laukumā vēsturiskos elementus un apkārtējai teritorijai raksturīgos, jo tādā veidā tiek saglabāta un radīta plānotās teritorijas identitāte. Identitāti veido saikne ar pagātnes elementiem un notikumiem.

45.attēls Akmeņu laukuma labiekārtojuma vizualizācija – skats no Akmeņu ielas apbūves

46.attēls Akmeņu laukuma labiekārtojuma vizualizācija.

1.3.5. DZELCEĻA UZBĒRUMS

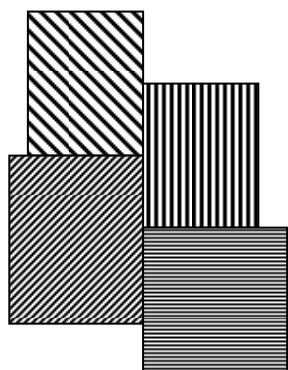
47.attēls. Dzelzceļa uzbēruma apstādījumu konceptuāls risinājums.

Foto L.Hrisanfova

Pieņemot, ka teritorija attīstīsies pa fāzēm, un dzelzceļa transformācija varētu notikt ilgā laika periodā, līdz ar to dzelzceļa uzbērumu plānots izmantot kā daļu no administratīvās teritorijas apstādījumiem. Konceptcija paredz uzbērumu veidot par atraktīvu teritorijas daļu. Tā kā tā nav izmantojama, tad konceptcija paredz uzbērumā *Parthencissus quinquefolia* var *quinquefolia* (pieclapu mežvīns) (skatīt 47.attēlu), līdz ar to atvieglojot uzbēruma kopšanu un piešķirot tam vietu administratīvās teritorijas vizuālās telpas veidošanā.

Parthencissus quinquefolia var *quinquefolia* ir liāna, kas izplešas 15 m garumā, pēc ziedēšanas veido melnas ogas. Ar piesūcekņu palīdzību pati spēs kāpelēt pa slīpo uzbēruma virsmu. Ļoti krāšņi dzelzceļa uzbērumš izskatīsies rudenī, kad mežvīna lapojums krāsosies spilgti sarkans.

1.3.6. TERITORIJA STARP VIENĪBAS GATVI, JEGAVAS IELU, DZELCEĻU UN PROJEKTĒTAJĀM IELĀM

48.attēls. Universitātes pagalmu labiekārtojuma un apstādījumu koncepcija

Tā ir publiskās apbūves teritorija, kur primārā izmantošana kalpo publiskiem, sabiedriskiem vai sociāliem nolūkiem, līdz ar to koncepcija paredz veidot plašākas publiskās telpas un saikni starp tām. Ņemot vērā, ka teritorijā paredzēts izvietot universitāti, tad studenti būs vieni no aktīvākajiem šīs teritorijas lietotājiem, līdz ar to labiekārtojuma elementiem jābūt daudzfunkcionāliem un atraktīviem. Universitātes pagalmus plānots veidot kā nelielus dārzus, lai saistītu vietu ar tās pagātni - vairākus gadu desmitus šajā vietā bijuši ģimenes dārziņi, kas veidoja sava veida vietas identitāti. Koncepcija paredz nelielu daļu no tās ienest arī jaunajā teritorijā, tādā veidā saglabājot daļu no vietas identitātes, transformējot to jaunā tēlā. Iekšpagalmi – dažāda izmēru taisnstūru un kvadrātu kombinācijas (skatīt 48.attēlu), tādā veidā panākot nelielu dārziņu imitāciju. Katrā formā dažādu līmeņu augu kombinācijas, piemēram, *Malus 'Profusion'* (ābele), kā arī ceriņi, pīlādži, klinšrozītes un citi 2. un 3. līmeņa koki. 4. līmeņa koki tikai kā soliteri (atsevišķi augoši koki), piemēram, zirgkastaņas.

Pagalmā kokus paredz stādīt dažādos līmeņos, veidojot 0.45 m virs zemes paceltas apdabes, radot iespēju šo apdobju malas izmantot kā soliņus. Blakus veidojot arī nelielas atkritumu urnas. Dekoratīvajās apdabes malās paredzēts veidot iebūvētu apgaismoju, kas radīs sānu gaismu. Iekšpagalmu segums – dažāda krāsas granīts un bruģis, veidojot nelielus koka seguma laukumus studentu pasākumu rīkošanai.

Projektētā iela gar dzelzceļu veidota, kā daļa no kopējās gājēju kustības detālplānojuma teritorijā ar veloceļu (3 veloceļu novietojuma variants) abos virzienos, paralēli gājēju joslai (skatīt pielikumā). Vairākos ielas posmos paredzēti koku stādījumi līniju grupās (5-7 koki grupā). Ielas apstādījumus veidos 3. līmeņa augi, piemēram, *Crataegus laevigata* (divirbuļu vilkābele), kas ir daļa no pagalmu apstādījumiem.

Ņemot vērā teritorijas vēsturisko attīstību un tās unikalitāti, projektētās ielas galā pie Jelgavas ielas paredzēts veikt arheoloģisko izpēti 17. gs. celtā Kobronskanstes cietokšņa vietā. Koncepcija paredz iespēju rekonstruēt daļu no bijušajiem vaļņiem un iekļaut tos plānotajā publiskajā telpā, kā arī izveidot jaunu apstādījumu teritoriju. Iespējams veidot gājēju ceļu virs bij. bastejām un nogāzes līdzīgi kā dzelzceļa uzbērums posmos apaudzēt ar *Parthenocissus quinquefolia* var *quinquefolia*. Lai radītu vietas vēsturisko vidi, ir iespēja atjaunot daļu no bij. nocietinājuma grāvjiem. Grāvi var savienot ar Kīleleina grāvi, tādā veidā nodrošinot ūdens apmaiņu.

Vienības gatve veidosies kā viena no galvenajām ielām ar lielu automašīnu plūsmu. Līdz ar to ir nepieciešami apstādījumi trokšņa un dūmgāzu mazināšanai, apstādījumi veidosies kā buferzona publiskās apbūves teritorijai. Aiz apstādījumu joslas jāparedz trokšņu aizsargsiena, analizējot trokšņu karti, tā parāda tās nepieciešamību. Uz Vienības gatves posmā no Vilkaines ielas līdz Bieķensalas ielai ir labi redzams Pēterbaznīcas tornis, šo skatu punktu vajadzētu saglabāt, ierobežojot arī ēku novietojumu un augstumu. Ņemot vērā iepriekš minēto ielu stādījumi paredzēti uz Vienības gatves sākot no krustojuma ar Bieķensalas ielas. Ielu apstādījumi (*Aesculus x hybrida* (hibrīdā zirgkastaņa)) paredzēti gar abām ielas malām, lai veidotu buferzonu un atdalītu ielu trokšņus no publiskās apbūves teritorijas. Bieķensalas ielas un Vienības gatves krustojumā 1.līmeņa augi: zālveida ziemcietes, kas nesamazina autovadītāju redzamību un braukšanas drošību. Projektētā ceļa posmā gar Universitāti ielu apstādījumi veidoti no *Aesculus x hybrida* (hibrīdā zirgkastaņā).

Torņakalna administratīvās teritorijas apstādījumu un labiekārtojuma koncepcija palielina detālplānojuma teritorijas nozīmi pilsētas mērogā, kā arī palielina pilsētvides kvalitāti, teritorijas vērtību, uzlabo mikroklimatu, nodrošina saikni ar apkārtējām teritorijām un palielina pieejamību ūdeņiem.